

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МАТЕРІАЛИ

всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції
**«Особистісно-професійний розвиток майбутнього
вчителя»**
(29-30 листопада 2017 р.)

УДК 371.134:372.4
ББК 74.580
О 75

Рецензенти:

д-р пед. наук, проф. Гусак П.М.
д-р пед. наук, проф. Шахов В.І.

Друкується за рішенням Вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Редакційна колегія:

канд. пед. наук, доц. Н. І. Лазаренко, докт. пед. наук, проф., дійсний член НАПН України Р. С. Гуревич, докт. пед. наук, проф. О. В. Акімова, канд. психол. наук, проф. В. М. Галузяк, канд. пед. наук, доц. І. Л. Холковська, докт. пед. наук, доц. І. І. Коновальчук, докт. пед. наук, доц. О. В. Вознюк, канд. пед. наук, доц. О. В. Волошина.

О 75 Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця, 29-30 листопада 2017 р.).– Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. – 196 с.

У збірнику подано матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя», яка відбулася 29-30 листопада у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. Тематичні напрями конференції: сучасні підходи до особистісно-професійної підготовки майбутнього вчителя; модернізація педагогічної освіти в контексті формування Європейського освітнього простору; технології психолого-педагогічного супроводу особистісно-професійного становлення майбутніх учителів; розвиток особистісної зрілості студентів педагогічних ВНЗ; формування професійно важливих особистісних якостей майбутніх учителів; педагогічна практика як чинник особистісно-професійного становлення майбутнього вчителя; сучасні технології навчання і професійної підготовки вчителя; методичне забезпечення особистісно-професійної підготовки майбутніх учителів; сучасний стан і тенденції особистісно-професійного розвитку майбутніх учителів у зарубіжних країнах.

Для науковців, викладачів вищих педагогічних навчальних закладів, аспірантів і студентів.

ISBN 978-617-7212-43-9

УДК 371.134:372.4
ББК 74.580

© Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського, 2017
© Колектив авторів, 2017

ГУМАНІЗАЦІЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ США: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Ельбрехт О. М.

Гуманізація освіти орієнтована на людину як найвищу цінність суспільного буття та ставлення до неї як до суб'єкта пізнання, спілкування і творчості. Тож процес формування особистості має здійснюватися через детермінацію ціннісно-сислового ставлення особистості до навчальної діяльності, своїх здібностей та майбутніх професійних якостей. Підвищений інтерес до гуманізації освіти і всієї суспільної свідомості не випадковий: дві світові війни, численні міжнародні конфлікти, екологічні катастрофи спричинили масове знищення людей. Припинити цей процес можна лише завдяки гуманізації суспільних відносин. Тому в XXI ст. пріоритетним є формування гуманістичного мислення. Звісно, одним з важливих завдань сучасної педагогіки є виявлення гуманістичного потенціалу особистості громадянина та майбутнього професіонала. Формування особистості здійснюватиметься з опертям на аксіологічні (ціннісні) основи освіти. Отже педагогіка має продукувати такі цінності, як духовне життя людини, духовний світ, гуманні відносини і т. ін.

Науковим доробком у дослідженні проблеми гуманізації стали праці американських колег, зосереджені на моральному і культурному розвитку молоді, на педагогічних ідеях та практичних заходах підтримки цього розвитку (W. Veugelers та ін.); гуманізації американського суспільства засобами культури, освіти, законодавчої системи (R.L. Waggoner та ін.); реалізації теоретичних положень гуманістичної освіти у практичній діяльності навчальних закладів (N. Aloni та ін.); практичній реалізації ідей гуманістичної освіти та її нормативній базі (D. Bakker та ін.) та інші.

Р. Ваггонер (R. Waggoner) відзначає, що система освіти США була і залишається основним засобом гуманізації американського суспільства. Її зміст розглядається як сукупність знань, що сприяє формуванню і усвідомленню пріоритетності гуманістичних цінностей суспільства. Освіта, вважає вчений, є моральним підприємством, що забезпечує розвиток особистості. Педагогічні бачення освітян можуть бути натхненні різними світоглядами, культурним досвідом і політичними ідеями. Проте наріжним каменем педагогічної діяльності на всіх рівнях системи шкільної освіти є моральні цінності. Інтерпретація сутності і пріоритетності моральних цінностей та

педагогічних цілей реалізується у конкретній практичній професійній діяльності [5, с. 4-5].

За В. Вейгелерз (W. Veugelers), гуманізм – відкритий світогляд, який наголошує на особистій автономії та людяності. Освіта, з гуманістичної перспективи, спрямована на розвиток індивідуальності особистості у взаємодії з навколишніми, розширення її прав і можливостей, підтримку творчості, формування моральних цінностей. Ідеї гуманізму розвиваються під впливом різних культурних, соціальних та політичних умов. Гуманістичним способом співіснування людей визнається сприйняття різноманітності поглядів та взаємодії на демократичних засадах [4, с.1-3].

Попри деякі розбіжності в акцентах у формулюваннях визначень, вважає Н. Алоні (N. Aloni), дослідники сходяться на тому, що гуманізм складається з космополітичного світогляду та етичного кодексу, який сповідує пріоритет цінностей людської гідності, свободи думки, справедливості, солідарності. Гуманізм підтримує плюралістичний і справедливий демократичний соціальний порядок, який забезпечує кожній людині повне та автономне життя: особистий добробут, широку освіту, культурне багатство, самореалізацію. На відміну від авторитарних освітніх традицій, які призводять до фізичного або психологічного приниження «неслухняних учнів», гуманістичне виховання, перш за все, прагне до створення умов соціального та інтелектуального середовища, що захищають учнів від інтелектуального гніту і фізичного покарання. Ґрунтуючись на гуманістичній позиції, що унікальна гідність людей полягає в їх моральній чутливості, творчій уяві, автономній волі та унікальності особистості, для освіти важливо визначити пріоритетність цінності людської гідності, моральної автономії, особистої автентичності перед будь-яким альтернативним добром цінностей – релігійним, ідеологічним, економічним, націоналістичним [4, с. 35-36].

У цьому контексті головним завданням сучасних освітян є переведення зазначеного теоретичного консенсусу щодо гуманізації освіти у практичні моделі педагогічної діяльності. Досліджуючи реалізацію ідей гуманістичної освіти та положень її нормативно-правової бази у діяльності навчальних закладів, Д. Баккер (D. Bakker) акцентує на тому, що процес навчання має спиратися на ціннісне сприйняття учнями навколишнього світу. Він звертає увагу на важливість формування у вчителів бачення, як саме ціннісні основи освіти втілюються в практику педагогічної діяльності, як управляти процесами розвитку гуманістичного потенціалу учнів, як

використовувати сформовані в учнів пріоритети цінностей для досягнення педагогічних цілей. Готовність учителя здійснювати навчально-виховний процес на такій рефлексивній основі пов'язане з його етичною компетенцією, що виявляється у спроможності аналізувати та вирішувати етичні дилеми, розв'язувати ситуації, коли цінності стикаються на особистому, професійному, інституційному та соціальному рівнях (Bergem, 2003; Veugelers, 2010) [4, с. 145-161].

Практична реалізація мети гуманістичної освіти вимагає відповідної педагогіки, особливо з огляду на різноманітні потреби й інтереси учнів. Враховуючи необхідність учителя мати справу з різними системами переконань і світогляду, гуманний учитель повинен бути в змозі визначати ці відмінності, демонструвати відкрите ставлення до різних поглядів, вступати в діалогічні практики. Науково-педагогічна література США описує безліч навчальних технологій, спрямованих на ефективне навчання різноманітних контингентів учнів (наприклад з сімей, які відрізняються за расовими, етнічними, культурними, лінгвістичними ознаками та соціально-економічним статусом). На основі аналізу застосовуваних учителями успішних методів навчання Zeichner (1992) розробив 12 ключових компетенцій, якими повинен володіти вчитель для ефективного навчання дітей з етнічних та мовних меншин. Зокрема, на його погляд, учителі повинні мати чітке розуміння власної етнічної та культурної ідентичності; особисто прагнути до досягнення належних рівнів знання всіма учнями, бути впевненими, що позитивно змінять результати навчання; у взаємодії зі своїми учнями перестають бачити їх як «інших», «особливих»; використовувати культурні традиції рідної школи як засіб виховання учнів, їхньої етнокультурної гордості; навчальні плани повинні передбачати вивчення внесків та перспектив етнокультурних груп [1, с. 4-5].

Автори науково-педагогічних праць відзначають позитивну роль державної освітньої політики США у розвитку гуманістичної освіти. Учніський контингент у навчальних закладах США складають діти з різних груп населення: іммігрантів, політичних біженців, корінних американців, нащадків людей з усіх континентів. Замість того, щоб стати проблемою для учнів і педагогів, ця безмежна різноманітність розглядається як засіб заохочення до розроблення і використання науково обґрунтованих технологій навчання, призначених для реагування на індивідуальність школярів [1 – 5]. Разом з тим американські вчені наводять результати аналізу труднощів і проблемних ситуацій, з якими стикаються освітяни США. Зокрема

наводяться статистичні дані щодо ускладнень з розмовною англійською мовою дітей з меншин, невтішні відсотки учнів з національних меншин, які не закінчили вчасно навчання у середній школі, проблеми бідних сімей та інші.

Дослідження американських колег щодо гуманізації суспільства, їх досвід втілення гуманістичних ідей в практику шкільної освіти США, міркування стосовно подолання проблем дають змогу розглянути перспективи використання досвіду цієї країни в процесах реформування вітчизняної освіти.

Список використаних джерел

1. Educating Everybody's Children: Diverse Teaching Strategies for Diverse Learners, Revised and Expanded 2nd edition / edited by Robert W. Cole. – Режим доступу [www.ascd.org/publications/books/107003.aspx].

2. Preparing students with disabilities for college success : a practical guide to transition planning / edited by Stan F. Shaw, Joseph W. Madaus, and Lyman L. Dukes, III. – Baltimore : Paul H. Brookes Pub. Co., [c2010]. – xvii, 293 p.

3. Teaching academic subjects to diverse learners / edited by Mary M. Kennedy. – New York : Teachers College Press, c1991. – ix, 298 p.

4. Veugelers W. (Ed.). Moral Development and Citizenship Education. Education and Humanism. Linking Autonomy and Humanity – University of Humanistic Studies Utrecht / University of Amsterdam, the Netherlands – SensePublishers – Rotterdam/Boston/Taipei. – Режим доступу [www.sensepublishers.com].

5. Waggoner R.L. The humanization of America in culture, education and law. – 22 p. – Режим доступу [www.thebible.net/biblicaltheism/humanameri.htm].

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА

Жорова І.Я., Кузьменко Ю.В.

На сьогодні висуваються нові вимоги стосовно підготовки якісно нового типу педагога сучасної школи, здатного реалізовувати окресленні завдання, швидко адаптуватися до вимог і потреб сучасної практики та динамічних змін, що відбуваються в країні і світі. Тому на сьогодні є актуальною проблема підготовки майбутніх вчителів для їх подальшої успішної професійно-педагогічної діяльності, виникає практичний інтерес щодо здійснення змін в організації навчального та виховного процесу, педагогічної практики тощо.

Сучасний вчитель – професіонал, який планує та конструює свою діяльність на основі наукових досягнень, знань, власного досвіду, загальнокультурного потенціалу та творчості з метою трансформації